

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

факультет цивільного захисту

кафедра управління та організації діяльності у сфері цивільного захисту

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Державна система цивільного захисту

(назва навчальної дисципліни)

обов'язкова професійна

(обов'язкова загальна або обов'язкова професійна або вибіркова)

за освітньо-професійною програмою «УПРАВЛІННЯ ПРОТЕХНІЧНИМИ РОБОТАМИ ТА ПРОТИМІННОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ»
підготовки магістра

у галузі знань 26 «Цивільна безпека»

за спеціальністю 263 «Цивільна безпека»

Рекомендовано кафедрою управління та організації діяльності у сфері цивільного захисту на 2023-2024 навчальний рік.

Протокол від «12» 05 2023 року
№ 11

Силабус розроблений відповідно до Робочої програми навчальної дисципліни «Державна система цивільного захисту»

2023 рік

Загальна інформація про дисципліну

Анотація дисципліни

Знання отримані під час вивчення навчальної дисципліни «Державна система цивільного захисту» спрямовані на реалізацію державної політики у сфері цивільного захисту регіонального та місцевого рівнів, здійснення функцій з регулювання процесів пов'язаних з реалізацією завдань і заходів по захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій, а також на рішення організаційно-технічних задач в рамках функціонування органів і підрозділів служби цивільного захисту діяльність яких спрямована на запобігання та ліквідацію наслідків надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру та воєнних загроз.

Даний курс дозволяє здобувачам вищої освіти зрозуміти склад системи цивільного захисту України, завдання, функції та повноваження її органів управління, механізми, способи та форми реалізації завдань у сфері цивільного захисту, роль і місце у цьому процесі ДСНС України

Інформація про науково-педагогічного працівників

Загальна інформація	ЯЩЕНКО Олександр Анатолійович, заступник начальника кафедри управління та організації діяльності у сфері цивільного захисту факультету цивільного захисту, кандидат економічних наук, доцент
Контактна інформація	м. Харків, вул. Баварська, 7, кабінет заступника начальника кафедри
E-mail	malahay1984@gmail.com
Наукові інтереси	цивільна захист, пожежна безпека, національна безпека, державне управління , безпека об'єктів критичної інфраструктури, human resources management, HRM
Професійні здібності	https://scholar.google.ru/citations?hl=ru&user=aiNdtewAAAAJ https://orcid.org/0000-0001-7129-389X https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57208651172
Наукова діяльність за освітнім компонентом	Участь у науково-дослідних роботах, публікація результатів наукових досліджень у вітчизняних та зарубіжних виданнях, зокрема у виданнях, що включені до науково-метричної бази Scopus
Загальна інформація	ТЮТЮНИК Вадим Володимирович, начальник кафедри управління та організації діяльності у сфері цивільного захисту факультету цивільного захисту, доктор технічних

	наук, професор
Контактна інформація	м. Харків, вул. Баварська, 7, кабінет начальника кафедри
E-mail	tutunik.vadim.72@gmail.com
Наукові інтереси	моніторинг надзвичайних ситуацій, прогнозування і оцінка небезпек, автоматизовані системи безпеки, безпека об'єктів критичної інфраструктури
Професійні здібності*	Професійні знання, інноваційний підхід до розвитку професійних знань та навичок, постійне самовдосконалення, досягнення у сфері наукових інтересів, значний досвід викладацької діяльності.
Наукова діяльність за освітнім компонентом	https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57201250812 https://orcid.org/my-orcid?orcid=0000-0001-5394-6367 https://scholar.google.com.ua/citations?user=tzn8nHwAAAAJ&hl=uk http://repositsc.nuczu.edu.ua/handle/123456789/94

Час та місце проведення занять з дисципліни

Аудиторні заняття з навчальної дисципліни проводяться згідно затвердженого розкладу. Електронний варіант розкладу розміщується на сайті Університету (<http://rozklad.nuczu.edu.ua/timeTable/group>).

Консультації з навчальної дисципліни проводяться протягом семестру щоп'ятниці з 16.00 до 17.00 в кабінеті № 901/902/кризовий центр. В разі додаткової потреби здобувача в консультації час погоджується з викладачем.

Мета викладання дисципліни: формування у здобувачів вищої освіти теоретичних знань з питань реалізації державної політики у сфері цивільного захисту, державного регулювання процесів пов'язаних з реалізацією завдань і заходів по захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій, а також набуття практичних навичок які необхідні фахівцям служби цивільного захисту для рішення організаційно-технічних задач в рамках функціонування державної системи цивільного захисту.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Форма здобуття освіти
	заочне
Статус дисципліни	обов'язкова професійна
Рік підготовки	2023
Семестр	1-й
Обсяг дисципліни:	
- в кредитах ЄКТС	3
- кількість модулів	2
- загальна кількість годин	90
Розподіл часу за навчальним планом:	
- лекції (годин)	8
- практичні заняття (годин)	
- семінарські заняття (годин)	2
- лабораторні заняття (годин)	–
- курсовий проект (робота) (годин)	–
- інші види занять (годин)	
- самостійна робота (годин)	80
- індивідуальні завдання (науково-дослідне) (годин)	–
- підсумковий контроль (диференційний залік, екзамен)	Екзамен

Результати навчання та компетентності з дисципліни

Відповідно до освітньої програми «УПРАВЛІННЯ ПРОТЕХНІЧНИМИ РОБОТАМИ ТА ПРОТИМІННОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ» вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити:

– досягнення здобувачами вищої освіти таких результатів навчання

Програмні результати навчання	ПРН
Ефективно управляти складними робочими процесами у сфері цивільної безпеки, у тому числі непередбачуваними та такими, що потребують нових стратегічних підходів; об'єктивно оцінювати результати діяльності персоналу та колективу	ПРН02
Розробляти, обґрунтовувати та реалізовувати ефективні заходи, спрямовані на регулювання та забезпечення цивільної безпеки	ПРН05
Розв'язувати проблеми у нових або незнайомих ситуаціях	ПРН11

за наявності неповної або обмеженої інформації, оцінювати ризики, здійснювати відповідні дослідження	
Оцінювати відповідність правових, організаційних, технічних заходів по забезпеченню техногенної безпеки та безпеки праці вимогам законодавства під час професійної діяльності	ПРН13
Приймати ефективні рішення у складних непередбачуваних умовах, визначати цілі та завдання, аналізувати і порівнювати альтернативи, оцінювати ресурси	ПРН16
Відшуковувати необхідну інформацію в спеціальній літературі, базах даних, інших джерелах інформації, аналізувати та об'єктивно оцінювати інформацію	ПРН17

– формування у здобувачів вищої освіти наступних компетентностей:

Програмні компетентності (загальні та професійні)	ЗК, СК
Здатність приймати обґрунтовані рішення	ЗК03
Здатність генерувати нові ідеї (креативність).	ЗК07
Здатність приймати ефективні рішення, керувати роботою колективу під час професійної діяльності	СК01
Здатність до превентивного і оперативного (аварійного) планування, управління заходами безпеки професійної діяльності	СК02
Здатність до створення і реалізації інноваційних продуктів і заходів у сфері професійної діяльності	СК05
Здатність до оцінки дій органів управління і сил цивільного захисту з організації та проведення ними рятувальних та інших невідкладних робіт	СК13

Програма навчальної дисципліни

Теми навчальної дисципліни:

Змістовий модуль 1. Державна політика у сфері цивільного захисту та механізми її реалізації суб'єктами забезпечення цивільного захисту

Тема 1.1. Історичні та наукові аспекти розвитку цивільного захисту та державної політики з забезпечення безпеки населення.

Передумови та етапи утворення і розвитку системи цивільного захисту (цивільної оборони) України. Аналіз змісту нормативно – правової та законодавчої бази цивільного захисту на відповідних етапах його розвитку. Система управління цивільним захистом (обороною) в окремі історичні періоди та оцінка ефективності.

Стратегія національної безпеки України та зміст державної політика у сфері цивільного захисту на сучасному етапі. Характеристика законодавчого забезпечення цивільного захисту як інструменту з реалізації державної

політики у сфері цивільного захисту. Мета, принципи і завдання цивільного захисту.

Тема 1.2. Особливості побудови та управління єдиною системою цивільного захисту, склад органів управління.

Єдина державна система цивільного захисту як механізм реалізації завдань з захисту населення і території від НС. Структура Єдиної державної системи цивільного захисту (ЄДСЦЗ), склад та характеристика її підсистем та ланок, складова забезпечення пожежної безпеки. Порядок створення підсистем та організація їх діяльності.

Аналіз та оцінка складу постійних, координаційних та повсякденних органів управління системи цивільного захисту. Особливості та порядок взаємовідносин між органами управління ЄДСЦЗ під час реалізації державної політики у сфері цивільного захисту та пожежної безпеки

Тема 1.3. Аналіз повноважень суб'єктів забезпечення цивільного захисту та їх роль у захисті населення і території від НС на сучасному етапі.

Аналіз повноважень Кабінету міністрів України та його центральних органів виконавчої влади у сфері цивільного захисту як постійних органів управління. Повноваження місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування в забезпеченні захисту населення і територій від НС. Особливості та порядок реалізації повноважень відповідно до діючого законодавства.

Тема 1.4. Роль і місце Державної служби України з надзвичайних ситуацій як центрального органу виконавчої влади з реалізації державної політики у сфері цивільного захисту.

Аналіз завдань, повноважень та функцій ДСНС України у сфері забезпечення національної безпеки, цивільного захисту та пожежної безпеки. Структура служби склад та сучасний стан. Структура та зміст завдань і функцій територіальних органів управління ДСНС України з реалізації державної політики у сфері цивільного захисту.

Тема 1.5. Режими функціонування ЄДСЦЗ та організаційно – правові аспекти їх запровадження.

Режими функціонування ЄДСЦЗ та обставини їх встановлення (введення). Особливості порядку встановлення (введення) режимів функціонування та організація діяльності системи в режимах підвищеної готовності та НС. Особливості діяльності системи та підрозділів служби цивільного захисту при встановленні режимів надзвичайного та воєнного стану, порядок забезпечення правового режиму. Організація режимних заходів функціональними і територіальними підсистемами ЄДСЦЗ.

Змістовий модуль 2. Сили цивільного захисту як складова системи реагування на надзвичайні ситуації та забезпечення заходів захисту

Тема 1.6 Сили цивільного захисту, особливості порядку утворення, склад та організація діяльності.

Загальна Характеристика складу сил. Завдання, призначення та порядок утворення і організації діяльності аварійно – рятувальних служб,

спеціалізованих служб цивільного захисту, формувань цивільного захисту, добровільних формувань. Аналіз стану сил і засобів функціональних і територіальних підсистем та їх місцевих ланок.

Тема 1.7. Аналіз та оцінка стану оперативно – рятувальної служби цивільного захисту ДСНС України.

Загальна характеристика оперативно рятувальної служби ДСНС України, її структура, органи управління і завдання.

Характеристика підрозділів оперативно – рятувальної служби центрального і територіального підпорядкування.

Зони відповідальності та порядок залучення до виконання завдань за призначенням. Оцінка стану оперативно – рятувальної служби.

Тема 1.8. Особливості планування роботи ЄДСЦЗ та зміст плануючих документів

Організаційні підходи до планування діяльності ЄДСЦЗ як функції управління.

Основні стадії планування, організація планування заходів із запобігання і реагування на НС.

Види планів із забезпечення діяльності ЄДСЦЗ та їх призначення. Порядок організації планування заходів цивільного захисту на Державному, регіональному і місцевому рівнях.

Аналіз структури та змісту планів основних заходів цивільного захисту на рік.

Підстава для розробки планів, призначення, завдання та мета планів реагування на НС. Структура окремих планів реагування та зміст розділів планів. Порядок погодження та затвердження планів і їх відпрацювання.

Тема 1.9. Особливості та порядок матеріально-технічного і фінансового забезпечення заходів цивільного захисту і діяльності сил реагування на НС.

Загально - державні підходи до забезпечення заходів цивільного захисту матеріальними та фінансовими ресурсами.

Зміст та аналіз нормативно – правових документів щодо регулювання порядку утворення та використання державного матеріального резерву та матеріального резерву призначеного для ліквідації наслідків НС. Особливості фінансування заходів цивільного захисту. Джерела фінансування, нормативно-правова база. Проблемні питання.

Тема 1.10. Організація виконання заходів цивільного захисту та пожежної безпеки.

Характеристика та організація виконання заходів цивільного захисту з оповіщення, укриття та евакуації населення; радіаційного, хімічного, медичного та біологічного захисту населення і територій, протипожежного захисту населених пунктів.

Розподіл дисципліни у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять:

Назви модулів і тем	заочна форма навчання					
	Кількість годин					
	усього	у тому числі				
лекції		практичні (семінарські) заняття	лабораторні заняття (інші види занять)	самостійна робота	модульна контрольна робота	
1- й семестр						
Змістовий модуль 1. Державна політика у сфері цивільного захисту та механізми її реалізації суб'єктами забезпечення цивільного захисту						
Тема 1.1. Історичні та наукові аспекти розвитку цивільного захисту та державної політики з забезпечення безпеки населення	8	-	-	-	8	-
Тема 1.2. Особливості побудови та управління єдиною системою цивільного захисту, склад органів управління.	10	2	-	-	8	*
Тема 1.3. Аналіз повноважень суб'єктів забезпечення цивільного захисту та їх роль у захисті населення і територій від НС на сучасному етапі.	10	2	-	-	8	-

Тема 1.4. Державна служба України з надзвичайних ситуацій як центральний орган виконавчої влади з реалізації державної політики у сфері цивільного захисту.	8	-	-	-	8	-
Тема 1.5. Режими функціонування ЄДСЦЗ та організаційно – правові аспекти їх запровадження.	8	-	-	-	8	-
Разом за модулем 1	44	4	-	-	40	-
Змістовий модуль 2. Сили цивільного захисту як складова системи реагування на надзвичайні ситуації та забезпечення заходів захисту						
Тема 1.6. Сили цивільного захисту, особливості порядку утворення, склад та організація діяльності	10	2	-	-	8	-
Тема 1.7. Аналіз та оцінка стану оперативно – рятувальної служби цивільного захисту ДСНС України.	8	-	-	-	8	-
Тема 1.8. Особливості планування роботи ЄДСЦЗ та зміст плануючих документів.	10	2	-	-	8	-
Тема 1.9. Особливості та порядок матеріально-технічного і фінансового забезпечення заходів	8	-	-	-	8	-

цивільного захисту і діяльності сил реагування на НС.						
Тема 1.10. Організація виконання заходів цивільного захисту та пожежної безпеки	10	-	2	-	8	-
Разом за модулем 2	46	4	2		40	
Разом	90	8	2	-	80	-

В навчальній дисципліні використовуються такі методи навчання і викладання:

МН1. Словесні методи навчання (спонукають здобувачів до створення в уяві певного образу, приведення попередніх знань до усвідомлення нових явищ та понять).

МН2. Практичні методи навчання (сприяють формуванню вмінь і навичок, логічному завершенню ланки пізнавального процесу стосовно конкретної теми або розділу).

МН3. Наочні методи навчання (передбачають демонстрацію, ілюстрацію та спостереження (сприймання процесів без втручання у ці процеси)).

МН4. Робота з навчально-методичною літературою та відеометод у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання.

МН5. Самостійна робота (спрямована на використання набутих знань при розв'язанні програмних завдань).

Оцінювання освітніх досягнень здобувачів вищої освіти

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: екзамен.

Критерії оцінювання

Форми поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль проводиться у формі фронтального та індивідуального опитування / виконання письмових завдань, контрольних модульних робіт або тестування.

Підсумковий контроль проводиться у формі екзамену / тестування

Розподіл та накопичення балів, які отримують здобувачі, за видами навчальних занять та контрольними заходами з дисципліни

Види навчальних занять		Кількість навчальних занять	Максимальний бал за вид навчального заняття	Сумарна максимальна кількість балів за видами навчальних занять
I. Поточний контроль				
Модуль 1	лекції	4	–	–
	практичні заняття	-	-	-
	за результатами виконання контрольних (модульних) робіт (модульний контроль) / тестування	1	30	30
Разом за модуль 1				30
Модуль 2	лекції	4	–	–
	практичні заняття	1	-	-
	за результатами виконання контрольних (модульних) робіт (модульний контроль) / тестування	1	30	30
Разом за модуль 2				30
Разом за поточний контроль				60
II. Підсумковий контроль (екзамен)				40
Разом за всі види навчальних занять та контрольні заходи				100

Модульний контроль 1.

Критерії оцінювання знань здобувачів під час виконання модульних контрольних робіт:

30 балів – вірно розкриті питання з дотриманням всіх вимог до виконання;

16-29 балів – вірно розкриті питання, але недостатнє обґрунтування відповіді, допущені незначні граматичні чи стилістичні помилки;

10-15 балів – надано відповідь на одне питання;

1-9 балів – надано неповна відповідь на одне питання;

0 балів – відповідь відсутня.

Модульний контроль 2.

Критерії оцінювання знань здобувачів під час виконання модульних контрольних робіт:

30 балів – вірно розкриті питання з дотриманням всіх вимог до

виконання;

16-29 балів – вірно розкриті питання, але недостатнє обґрунтування відповіді, допущені незначні граматичні чи стилістичні помилки;

10-15 балів – надано відповідь на одне питання;

1-9 балів – надано неповна відповідь на одне питання;

0 балів – відповідь відсутня.

Тестова система оцінювання знань студентів як методика вимірювання й оцінювання досягнутого розвитку умінь та знань передбачає:

– оцінювання рівня знань і вмінь;

– оцінювання рівня соціально-особистісної цінності набутих знань.

Поточний (тестовий) контроль знань проводиться за модулями (блоками) дисципліни.

Модуль 1

1. Стратегія та зміст державної політика у сфері цивільного захисту на сучасному етапі.

2. Загальна характеристика законодавчого забезпечення цивільного захисту. Мета, принципи і завдання цивільного захисту. Суб'єкти забезпечення цивільного захисту.

3. Єдина державна система цивільного захисту як механізм реалізації завдань з захисту населення і території від НС. Загальні підходи до побудови структури єдиної системи цивільного захисту.

4. Структура Єдиної державної системи цивільного захисту, характеристика її підсистеми та ланок. Порядок створення підсистем та організація їх діяльності.

5. Склад та характеристика постійних, координаційних та повсякденних органів управління системи цивільного захисту.

6. Повноваження КМ України та його центральних органів виконавчої влади у сфері цивільного захисту як постійних органів управління. Порядок реалізації повноважень відповідно до діючого законодавства.

7. Повноваження та функції ДСНС України у сфері цивільного захисту. Склад, завдання, структура, сучасний стан.

8. Структура та зміст завдань і функцій територіальних органів управління ДСНС України з реалізації завдань цивільного захисту.

9. Роль і місце органів виконавчої влади в забезпеченні захисту населення і територій від НС .

10. Завдання та повноваження місцевих органів влади органів місцевого самоврядування у сфері цивільного захисту. Структура та функції департаментів, управлінь цивільного захисту у складі місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування.

11. Зміст завдань і обов'язків суб'єктів господарювання.

12. Організація забезпечення виконання заходів у сфері цивільного захисту.

13. Організація створення аварійно-рятувальних служб та формувань.

14. Повноваження щодо здійснення функцій з координації діяльності центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування у сфері ЦЗ.

15. Склад, завдання, повноваження та організація діяльності комісії з питань техногенно-екологічної безпеки і надзвичайних ситуацій державного, регіонального, та місцевого рівнів.

16. Порядок встановлення (введення) режимів функціонування ЄДСЦЗ та організація діяльності в режимах підвищеної готовності та НС служби цивільного захисту.

17. Особливості діяльності підрозділів служби цивільного захисту при встановленні режимів надзвичайного та воєнного стану, сили і засоби які забезпечують виконання завдань ЦЗ, порядок забезпечення правового режиму. Заходи які реалізуються функціональними і територіальними

Модуль 2

1. Види, класифікація аварійно–рятувальних служб, спеціалізованих служб цивільного захисту, формувань цивільного захисту, добровільних формувань. Порядок їх створення, завдання і організація діяльності.

2. Склад сил і засобів функціональних і територіальних підсистем та їх місцевих ланок, завдання та повноваження.

3. Загальна характеристика оперативно рятувальної служби, її структура, органи управління і завдання.

4. Склад та характеристика підрозділів оперативно – рятувальної служби центрального і територіального підпорядкування. Зони відповідальності та порядок залучення до виконання завдань за призначенням.

5. Взаємодія – як складна динамічна система, теорія і практика взаємодії. Умови успішного функціонування системи, засади взаємодії.

6. Види та порядок забезпечення дій суб'єктів реагування на НС.

7. Роль і місце спеціально уповноваженого центрального і місцевого органу виконавчої влади ЦЗ у налагоджуванні і відпрацьованні механізму взаємодії сил і засобів цивільного захисту у різних режимах функціонування ЄДСЦЗ.

8. Склад та структура органів управління під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій місцевого, регіонального і державного рівнів.

9. Повноваження органів управління ліквідацією НС. Технологія управління діями сил цивільного захисту.

10. Основні плануючі документи з питань цивільного захисту. Організація планування заходів цивільного захисту на Державному, регіональному і місцевому рівнях.

11. Структура та зміст планів основних заходів цивільного захисту на рік.

12. Підстава для розробки планів, призначення, завдання та мета планів реагування на НС.

13. Структура окремих планів реагування та зміст розділів планів. Порядок погодження та затвердження планів і їх відпрацювання.

14. Особливості фінансування заходів цивільного захисту. Джерела фінансування, нормативно-правова база.

15. Порядок утворення матеріального резерву та його використання. Склад державного матеріального резерву та порядок його утворення і використання.

16. Системи цивільного захисту закордонних держав

17. Роль ДСНС України в міжнародній діяльності. Практика організації міжнародної діяльності.

18. Стратегії і концепції реформування, розвитку системи цивільного захисту України.

19. Аналіз та оцінка стану функціонування органів управління та підрозділів ДСНС України, як складових ЄДСЦЗ, з питань цивільного захисту, попередження надзвичайних ситуацій і пожеж. Шляхи і способи удосконалення діяльності за означеними напрямками.

Підсумковий контроль.

Критерії оцінювання знань здобувачів на екзамені:

40 балів – в повному обсязі здобувач володіє навчальним матеріалом, глибоко та всебічно розкрив зміст усіх завдань з повним дотриманням вимог до виконання;

39-30 балів – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, в основному розкрито зміст завдань. При наданні відповіді на деякі питання не вистачає достатньої глибини та аргументації, при цьому є несуттєві неточності та незначні помилки;

29-20 балів – в цілому володіє навчальним матеріалом, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускає при цьому окремі суттєві неточності та помилки;

19-10 балів – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Недостатньо розкриті зміст завдань з допущенням при цьому суттєвих неточностей;

9-1 бал – частково володіє навчальним матеріалом, відповіді загальні, допущено при цьому суттєві помилки;

0 балів – не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту завдань.

Тестова система оцінювання знань студентів як методика вимірювання й оцінювання досягнутого розвитку умінь та знань передбачає:

– оцінювання рівня знань і вмінь;

– оцінювання рівня соціально-особистісної цінності набутих знань.

Підсумковий (тестовий) контроль знань проводиться за модулями (блоками) дисципліни.

Перелік теоретичних питань для підготовки до екзамену:

1. Стратегія та зміст державної політики у сфері цивільного захисту на сучасному етапі.
2. Загальна характеристика законодавчого забезпечення цивільного захисту. Мета, принципи і завдання цивільного захисту. Суб'єкти забезпечення цивільного захисту.
3. Єдина державна система цивільного захисту як механізм реалізації завдань з захисту населення і території від НС. Загальні підходи до побудови структури єдиної системи цивільного захисту.
4. Структура Єдиної державної системи цивільного захисту, характеристика її підсистеми та ланок. Порядок створення підсистем та організація їх діяльності.
5. Склад та характеристика постійних, координаційних та повсякденних органів управління системи цивільного захисту.
6. Повноваження КМ України та його центральних органів виконавчої влади у сфері цивільного захисту як постійних органів управління. Порядок реалізації повноважень відповідно до діючого законодавства.
7. Повноваження та функції ДСНС України у сфері цивільного захисту. Склад, завдання, структура, сучасний стан.
8. Структура та зміст завдань і функцій територіальних органів управління ДСНС України з реалізації завдань цивільного захисту.
9. Роль і місце органів виконавчої влади в забезпеченні захисту населення і територій від НС.
10. Завдання та повноваження місцевих органів влади органів місцевого самоврядування у сфері цивільного захисту. Структура та функції департаментів, управлінь цивільного захисту у складі місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування.
11. Зміст завдань і обов'язків суб'єктів господарювання.
12. Організація забезпечення виконання заходів у сфері цивільного захисту.
13. Організація створення аварійно-рятувальних служб та формувань.
14. Повноваження щодо здійснення функцій з координації діяльності центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування у сфері ЦЗ.
15. Склад, завдання, повноваження та організація діяльності комісії з питань техногенно-екологічної безпеки і надзвичайних ситуацій державного, регіонального, та місцевого рівнів.
16. Порядок встановлення (введення) режимів функціонування ЄДСЦЗ та організація діяльності в режимах підвищеної готовності та НС служби цивільного захисту.
17. Особливості діяльності підрозділів служби цивільного захисту при встановленні режимів надзвичайного та воєнного стану, сили і засоби які забезпечують виконання завдань ЦЗ, порядок забезпечення правового режиму. Заходи які реалізуються функціональними і територіальними

18. Види, класифікація аварійно–рятувальних служб, спеціалізованих служб цивільного захисту, формувань цивільного захисту, добровільних формувань. Порядок їх створення, завдання і організація діяльності.

19. Склад сил і засобів функціональних і територіальних підсистем та їх місцевих ланок, завдання та повноваження.

20. Загальна характеристика оперативно рятувальної служби, її структура, органи управління і завдання.

21. Склад та характеристика підрозділів оперативно – рятувальної служби центрального і територіального підпорядкування. Зони відповідальності та порядок залучення до виконання завдань за призначенням.

22. Взаємодія – як складна динамічна система, теорія і практика взаємодії. Умови успішного функціонування системи, засади взаємодії.

23. Види та порядок забезпечення дій суб'єктів реагування на НС.

24. Роль і місце спеціально уповноваженого центрального і місцевого органу виконавчої влади ЦЗ у налагоджуванні і відпрацьованні механізму взаємодії сил і засобів цивільного захисту у різних режимах функціонування ЄДСЦЗ.

25. Склад та структура органів управління під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій місцевого, регіонального і державного рівнів. Повноваження органів управління ліквідацією НС. Технологія управління діями сил цивільного захисту.

26. Основні плануючі документи з питань цивільного захисту. Організація планування заходів цивільного захисту на Державному, регіональному і місцевому рівнях.

27. Структура та зміст планів основних заходів ЦЗ на рік.

28. Підстава для розробки планів, призначення, завдання та мета планів реагування на НС.

29. Структура окремих планів реагування та зміст розділів планів. Порядок погодження та затвердження планів і їх відпрацювання.

30. Особливості фінансування заходів цивільного захисту. Джерела фінансування, нормативно-правова база.

31. Порядок утворення матеріального резерву та його використання. Склад державного матеріального резерву та порядок його утворення і використання.

32. Системи цивільного захисту закордонних держав

33. Роль ДСНС України в міжнародній діяльності. Практика організації міжнародної діяльності.

34. Стратегії і концепції реформування, розвитку системи цивільного захисту України.

35. Аналіз та оцінка стану функціонування органів управління та підрозділів ДСНС України, як складових ЄДСЦЗ, з питань цивільного захисту, попередження надзвичайних ситуацій і пожеж. Шляхи і способи удосконалення діяльності за означеними напрямками.

36. Загальні положення про оповіщення у разі загрози або виникнення надзвичайних ситуацій. Суб'єкти забезпечення заходів з оповіщення та інформування населення. Системи оповіщення та їх характеристика.

37. Шляхи забезпечення оповіщення у разі загрози або виникнення надзвичайних ситуацій. Інформування у сфері цивільного захисту.

38. Загальна характеристика, класифікація, види, захисних споруд та порядок формування їх фонду, ведення одліку. Суб'єкти забезпечення заходів з укриття населення у захисних спорудах та їх функції і повноваження.

39. Організація роботи з реалізації заходів з укриття населення у захисних спорудах цивільного захисту.

40. Вимоги до утримання та використання захисних споруд. Організація контролю за станом захисних споруд.

41. Порядок укриття населення у захисних спорудах цивільного захисту під час воєнних загроз.

42. Суб'єкти забезпечення заходів з евакуації населення та їх функції. Види, форми евакуації.

43. Порядок організації та проведення заходів з евакуації. Органи з евакуації, їх склад та основні завдання.

44. Основні заходи щодо підготовки та проведення евакуації.

45. Особливості організації та проведення заходів з евакуації залежно від наявних загроз природного, техногенного та воєнного характеру.

46. Особливості проведення евакуаційних заходів на об'єктах економіки (господарювання) розташованих у зонах можливого виникнення надзвичайних ситуацій.

47. Вимоги та порядок розробки планів з евакуації населення і матеріальних цінностей. Структура та зміст планів евакуації населення. Порядок відпрацювання планів евакуації залежно від видів загроз.

48. Заходи та елементи інженерного захисту територій.

49. Порядок організації та реалізації заходів інженерного захисту територій від загроз техногенного і природного характеру. Приклади інженерного захисту територій в районах, небезпечних природних процесів.

50. Перелік об'єктів, що належать суб'єктам господарювання, проектування яких здійснюється з урахуванням вимог інженерно-технічних заходів цивільного захисту.

51. Організація та реалізація заходів інженерного захисту територій на підприємствах, установах та організаціях. Стійкість роботи об'єктів суб'єктів господарювання в умовах надзвичайної ситуації.

52. Склад та характеристика міжнародної системи радіаційної безпеки, роль і місце України в цієї системі.

53. Характеристика заходів з радіаційного захисту. Суб'єкти забезпечення заходів з радіаційного захисту. Організація та реалізація заходів радіаційного захисту населення і територій.

54. Організація спостереження за радіаційною обстановкою. Системи контролю стану радіаційної обстановки на відповідних територіях та об'єктах. Режими радіаційного захисту.

55. Порядок забезпечення населення засобами РХБ захисту. Заходи щодо захисту персоналу, населення і територій при аваріях на радіаційно - небезпечних об'єктах.

56. Склад та характеристика міжнародної системи хімічного захисту. Характеристика заходів з хімічного захисту населення. Суб'єкти забезпечення заходів з хімічного захисту.

57. Організація та реалізація заходів хімічного захисту населення і територій. Організація спостереження за хімічною обстановкою.

58. Системи контролю стану хімічної обстановки на відповідних територіях та об'єктах.

59. Заходи щодо захисту персоналу, населення і територій при аваріях на хімічно-небезпечних об'єктах.

60. Зміст та характеристика заходів з медичного і біологічного захисту. Суб'єкти забезпечення медичного і біологічного захисту.

61. Організація медичного захисту населення під час виникнення загроз надзвичайних ситуацій та під час ліквідації наслідків НС.

62. Біологічний захист населення, тварин і рослин. Забезпечення санітарно-епідемічного благополуччя населення.

63. Організація системи режимно-обмежувальних заходів. Ветеринарно-санітарні заходи, які застосовуються під час карантину тварин.

64. Зміст та склад системи навчання населення. Організація та порядок навчання працюючого і непрацюючого населення.

65. Форми та методи навчання. Інформаційно – просвітницька робота з населенням. Роль і місце в системі навчання населення органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування а також ДСНС України.

66. Склад та характеристика системи забезпечення техногенної безпеки. Суб'єкти забезпечення техногенної безпеки та їх обов'язки.

67. Організаційні заходи щодо забезпечення техногенної безпеки об'єктів суб'єктів господарювання. Роль і місце ДСНС України в забезпеченні техногенної безпеки.

68. Організація та реалізація заходів щодо забезпечення техногенної та промислової безпеки на підприємства.

69. Склад та характеристика системи забезпечення пожежної безпеки. Суб'єкти забезпечення пожежної безпеки та їх повноваження і обов'язки.

70. Організаційні заходи щодо забезпечення пожежної безпеки населених пунктів та об'єктів суб'єктів господарювання. Роль і місце ДСНС України в забезпеченні пожежної безпеки.

71. Структура, склад та повноваження управлінь, відділів, секторів з організації заходів цивільного захисту на регіональному рівні та функції посадових осіб міських, районних управлінь, відділів, секторів ГУ(У) з питань реалізації заходів ЦЗ. Організація планування та контролю виконання заходів цивільного захисту.

72. Система наглядових і контролюючих органів сфери цивільного захисту з питань техногенної, пожежної, екологічної, промислової безпеки, охорони праці та санітарно – епідеміологічного благополуччя. Склад, повноваження функції.

Політика викладання навчальної дисципліни:

– активна участь в обговоренні навчальних питань, попередня підготовка до практичних занять за рекомендованою літературою, якісне і своєчасне виконання завдань

– недопустимість пропусків та запізнь на заняття;

– неприпустимість користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття без дозволу науково-педагогічного працівника;

– дотримання здобувачами вищої освіти політики доброчесності під час виконання модульних контрольних робіт / тестування та під час підсумкового контролю / (тестування);

– виконання інших вимог, що не суперечать законодавству України та нормативним документам Університету та діючого законодавства .

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Література

1. Кодекс цивільного захисту України від 2 жовтня 2012 року № 5403-VI // *Голос України*. – 2012.– листопад (№ 220 (5470)). – С. 4 – 20. (бібліотека НУЦЗУ)

2. Тютюнник В.В. Теорія систем та системний аналіз: курс лекцій / В.В. Тютюнник, О.О. Пискалова. – Харків: Національний університет цивільного захисту України, 2020. – 108 с. (бібліотека НУЦЗУ)

3. Кулешов М.М., Садковий В.П., Тютюнник В.В. Державна система цивільного захисту. Харків: Національний університет цивільного захисту України, 2020. – 232 с. (бібліотека НУЦЗУ)

4. Кулешов М.М., Одарюк П.В. Вдосконалення надійності функціонування системи цивільного захисту. Зб. наук. праць Проблеми надзвичайних ситуацій. 2023. Вип.3. С.107–111. (бібліотека НУЦЗУ)

5. Кулешов М.М. Організація взаємодії під час виконання завдань з цивільного захисту. Зб. наук. праць Проблеми надзвичайних ситуацій. 2022. Вип.5. С.119–125. (бібліотека НУЦЗУ).

6. Кулешов М.М., Росоха В.О. Сучасні виклики для державної політики у сфері цивільного захисту в Україні. Вісник НЦЗУ. Серія Державне управління 2014. Вип. 2. С. 167–175. (бібліотека НУЦЗУ)

7. Кулешов М.М. Система реагування на надзвичайні ситуації та механізми управління. Вісник НУЦЗУ. Серія Державне управління 2017. Вип.1(6) . С. 314–321. (бібліотека НУЦЗУ)

8. Кулешов М.М. Щодо побудови та удосконалення діяльності

державної системи цивільного захисту України. Вісник НУЦЗУ. Серія Державне управління 2021. Вип. 2(8) . С. 433–440. (бібліотека НУЦЗУ)

Інформаційні ресурси

1. Постанова Кабінет Міністрів України від 24 березня 2004 р. № 368 «Порядку класифікації надзвичайних ситуацій за їх рівнями» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/368-2004-%D0%BF#Text>

2. Державний класифікатор надзвичайних ситуацій ДК 019:2010. Прийнято та надано чинності Наказом Держспоживстандарту України від 11 жовтня 2010 року № 457 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va457609-10#Text>

3. «Класифікаційні ознаки надзвичайних ситуацій» затверджено наказом МВС України від 06 серпня 2018 року № 658 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0969-18#Text>

4. Закон України «Про захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру» від 8 червня 2000 року № 1809-III [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1809-14>

5. Постанова Кабінету Міністрів України від 26 червня 2013 року № 444 «Про затвердження Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/444-2013-%D0%BF>

6. Постанова Кабінету Міністрів України від 17 липня 2013 року № 564 «Про затвердження Порядку функціонування добровільної пожежної охорони» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/564-2013-%D0%BF>

7. Постанова Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2013 року № 616 «Про затвердження положення про добровільні формування цивільного захисту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/616-2013-%D0%BF>

8. Постанова Кабінету Міністрів України від 06 жовтня 2013 року № 787 «Про затвердження порядку утворення, завдання та функції формувань цивільного захисту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/787-2013-%D0%BF>

9. Постанова Кабінету Міністрів України від 30 листопада 2013 року № 841 «Про затвердження порядку проведення евакуації у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайної ситуації техногенного та природного характеру» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/841-2013-%D0%BF>

10. Постанова Кабінету Міністрів України від 09 січня 2014 року № 11 «Про затвердження Положення про Єдину державну систему цивільного захисту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/11-2014-%D0%BF>

11. Постанова Кабінету Міністрів України від 17 червня 2015 року

№ 409 «Про затвердження типового положення про регіональну та місцеву комісію з питань техногенно-екологічної безпеки і надзвичайних ситуацій» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/409-2015-%D0%BF>

12. Постанова Кабінету Міністрів України від 08 липня 2015 року № 469 «Про затвердження положення про спеціалізовані служби цивільного захисту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/469-2015-%D0%BF>

13. Постанова Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2015 року № 775 «Про затвердження порядку створення та використання матеріальних резервів для запобігання і ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/775-2015-%D0%BF>

14. Постанова Кабінету Міністрів України від 11 березня 2015 року № 101 «Про затвердження типових положень про функціональну і територіальну підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/101-2015-%D0%BF>

15. Постанова Кабінету Міністрів України від 26 січня 2015 року № 18 «Про Державну комісію з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/18-2015-%D0%BF>

16. 137. Постанова Кабінету Міністрів України від 18 березня 2018 року № 223 «Про затвердження плану реагування на надзвичайні ситуації державного рівня» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/223-2018-%D0%BF>

17. Постанова Кабінету Міністрів України від 27 вересня 2017 року № 733 «Про затвердження Положення про організацію оповіщення про загрозу виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій та зв'язку у сфері цивільного захисту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/733-2017-%D0%BF>

Інформаційні ресурси*

1. www.dsns.gov.ua
2. www.mvs.gov.ua
3. www.rada.gov.ua
4. www.kmu.gov.ua

Розробники:

Начальник кафедри
управління та організації діяльності
у сфері цивільного захисту,
д.т.н., професор

Вадим ТЮТЮНИК

Заступник начальника кафедри
управління та організації діяльності
у сфері цивільного захисту,
к.е.н., доцент

Олександр ЯЦЕНКО